

Ali veste, ljubi moji otročiči, da zima nareja tudi led? Odpustite mi, da vas vprašam tako preprosto. Toda opravičeno se mi zdi to vprašanje, kajti vi mi sedite dan danes preveč za pečjó. Ali se znate tudi drsati? Drsanje, ljubi moji, je lepa in dobra telesna vaja. Vašim dobrim starišem se vé ni prav všeč ta vaja. Imajo celó prav dobre vzroke, da so zoper drsanje. Pravijo, da se podplatje na črevljih kaj radi obrabijo. Ali tudi temu se lahko pomaga. Navežite si deščice na podplate, in obrabili bódete le deščice. Kakovo dirjanje je bilo nekđaj na drsalnicah! Drsajo se sicer tudi še dan danes nekateri otroci; a v njih drsanji ni nobene metode, nobene razlike. Današnje drsanje je podobno prav hlapčevskemu delu. Kako različno smo se drsali mi! a) Stojé, b) čepé, c) po obeh nogah, d) po eni nogi, e) samoteš, f) po dva na enkrat, g) po pet, po deset, h) držé se za roke, i) za pas, j) za vrat i. t. d.

Tako je bilo po zimi. Ali, ako je zima trajala še tako dolgo, ako nam je nako-pičila še toliko snega, vender morala se je umakniti vzpomladi. Komaj je posijalo prvič vzpomladansko solnce, prišle so na vrsto male kamenite kroglice, tako imenovane „nike“ ali „nize“, „fernikole“ ali „nikole“. Je li to imé slovensko, ali ne, ne vem. Tudi se ni nikdo izmej nas brigał, kje ima ta samostalnik svojo koreniko, toda belili smo si glave mnogokrat, kje vzeti nike, kadar nam jih je zmanjkalo. Prav majhene nike imenovali smo grah.

Dolgo vender ni trpelo to „nikanje“. Čemu tudi? Saj smo imeli dovolj iger. Za tem smo se igrali „za knofe“, potem „za peresa“, in slednjič je prišel tako zvani „ristonz“. Pač dragi bralec, to imé je nemško, toda slovenskega samostalnika za ta pojem nismo poznali. Kar se tiče jezika, nismo bili izurjeni posebno. Po šolah smo se učili obeh jezikov, a nobenega nismo znali posebno. In v našem govorjenji smo rabili oba jezika, če je treba bilo, kar v enem stavku. Ako se nismo mogli naglo domisliti, kako se reče to ali ono slovenski, namestili smo to z nemško besedo. Dobro je moralo biti tudi. Zato si našel tudi v našem jeziku besed, ki so imele slovensko deblo in nemško končnico, in nasprotno. Kako so govorili nekateri izmej nas, o tem čuj ta-le izgled: Nekov moj sošolec je izrekel nekđaj v celi svoji jezikovi nedolžnosti: „Du Papa, der Kužek will aber nicht die Kobilcen fressen“.

Imenovane igre: nikanje, za knofe, za peresa in „ristonz“ igrale so se vzpomladi. Poleti so prišle na vrsto zopet druge igre, ki so trajale do zime. Kar jih še vem, hočem ti jih našteti. Bfli smo žogo, lovili slepe miši, skrivali smo korobač, bflri smo svinko, bližali smo, dalje igrali smo skrivalnice, „eins, zwei, drei pofošken“, man'co, „mož ali cifra“, i. t. d. Preden smo začeli kako igro, stopili smo v kolobar, in eden je začel šteti: „An-doj, trta-noj, si-vi, kompa-ni, serba-raka, tika-taka, vija-vaja, ven“. — Tisti, kateri je bil zaznamvan z besedo „ven“, izstopil je iz kolobara, in drugi so bili zopet šteti, tako da je slednjič ostal eden, ki ni bil „ven“, in ta je moral prvi nas loviti, ali je moral biti prvi „slepa miš“ ali kaj enakega.

Kdo je iznašel ta „an-doj, trta-noj“, tega ne vem, dragi bralec. Užé v mojih mladih letih ga ni poznal nobeden. Prav duhovit človek menda ni bil.

Spisje v ljudski šoli.

(V. Burnik.)

Najiminitnejši, a tudi naj težji učni predmet v ljudski šoli je jezikov nauk. Vsi drugi predmeti so jezikovemu nauku podredjeni; vsi se naslanjajo nanj, ž njim so v najtesnejši zvezi. Ljudski učitelj se zaradi tega tudi pri pouku drugih učnih predmetov

nikdar ne sme oddaljevati od pravil jezikovega nauka. Učiteljeva dolžnost je, da pri vseh učnih predmetih gleda na to, da se učencu množi miselni zaklad, da se mu odpravljajo naopačni izrazi, slabi pa popravljajo ali nadomestujejo z boljšimi. Naloga učitelju pa je tudi, da učencu pomaga, da se more o vednostih, katere si je v posameznih učnih predmetih pridobil, v pravilnem jeziku izraževati. Smoter jezikovemu nauku je tedaj: učenec mora prav razumevati, kar je od drugih v materinščini slišal; mora si pa tudi pridobiti toliko zmožnosti, da bode mogel drugim svoje misli dobro in gladko razodevati. Jezikov nauk sam na sebi pa ima dvojno stran: teoretično in praktično. Teoretično vadi se učenec jezika v slovnici in v pravopisji, praktično pa v spisji, katero je vsakako najvažnejši del jezikovega nauka. Spisje je kakor venec vsemu jezikovemu nauku, glavno sredstvo duševnega razvoja in neovrgljivo spričevalo dušne zrelosti, — zrcalo, v katerem vidi vsak učitelj sam sebe, slika, ki predstavlja vso šolo z učiteljem vred. V novi šoli se samostavno spisovanje bolj čišla in napreduje, kakor je bilo nekdanj tu pa tam v navadi. Predno se učenci vadijo spisovati, morajo se vaditi govoriti. Govorne vaje so tu glavno sredstvo, s katerim moremo doseči, da bode učenec kdaj mogel svoje misli jasno povedati. Takoj s prvim šolskim dnevom mora se pričeti vplivati na učenca, da začénja misliti; gledati se mora na to, da učenec dóbi o vsem, kar mu ponuja narava in vsakdanje življenje, prave jasne pojme. Da se pa učenec začne dobro zavedati o rečéh, ki ga obdajajo, treba dokaj časa. Zrneje, katero je učitelj otroku vsadil, potrebuje skrbne učiteljeve vzgoje, predno začne kaliti in se razvijati. Zatorej se tudi prva šolska leta ne gojé spisne vaje, v katerih se že nekaj od učencev zahteva; v teh letih mora se učenec navaditi iz govornih vaj in iz knjige toliko slovnice in pravopisja, da se mu ne bo treba toliko boriti s črkami, kadar mu bode naloga zapisati to, kar je slišal ali čital. Prvi šolski leti ste spisju največ le pripravljalni pouk, katerega ljudska šola imenuje nazorni nauk. Ta nauk je v prvih šolskih letih središče, okoli katerega se suče ves pouk drugih učnih predmetov. Kdor se ni navadil reči, prikazni in dogodeb natančno in z razumom opazovati, ta tudi o njih nikdar svojih misli ne bode mogel jasno izraziti. Prave spisne vaje, pri katerih se od učenca že nekoliko samostojnosti o izrazu tirja, začno se v drugi polovici tretjega šolskega leta, oziroma v III. razredu ali oddelku. Spisne vaje, ki se prično v II. razredu (oddelku), so največ le prepisovanje iz knjige in s table, odgovori na kratka vprašanja in napisovanje reči.

Kakšne naj bi bile spisne vaje učencev v zadnjih oddelkih ljudske šole?

Take izvestno ne, v katerih bi moral učenec izražati svoje samostalne misli; zadovoljiti se moramo z nekoliko dobrimi spisi. V ljudski šoli ne moremo učenca pripraviti do kake posebne samostojne spretnosti v spisovanji. Izrek, da se človek pozna po pisavi, uresničil se bode v učencu še le v poznejih letih, ko mu njegove misli obogaté z jedernatimi izrazi, ko si bode v vsakdanjem življenji nabral mnogokušenj.

(Dalje prih.)

Knjiga Slovénka

v

XVIII. veku.

2. Evangelia inu Lystuvi. Na use Nedele inu imenitne Prázniike, ceilga Léita po Cathólski viži, inu po tēh ponovlénh Mašnih Bukvah rezdeleni. Usem Cathólskim Slovenskim Cerkvam, stuprau v' krainski Deželi, k' dobrimu, iz Latinskiga na